

PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE
w Warszawie

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

ORGAN MUZEALNICTWA I KONSERWATORSTWA
ARCHEOLOGICZNEGO

BULLETIN ARCHÉOLOGIQUE POLONAIS

TOM (VOL.) LIV

1995 - 1998

WARSZAWA 2001 VARSOVIE

Errata - ostatnie zdanie na s. 65 winno brzmieć:

W nieco większym zasięgu, między Bzurą, środkową Pilicą i Kamienną koncentrują się znaleziska dwóch innych typów zapinek, niemal nie znanych w pozostałych częściach kultury przeworskiej (Np. B. Balke 1976, s. 186nn., ryc. 15b, 31d, tabl. VII,4; B. Balke, W. Bender 1991, s. 161, tabl. XIII,3.7; M. Olędzki 1992, s. 61nn.; 1995, s. 239nn.). Chodzi tu o lokalny wariant żelaznych zapinek kapturkowych ze sprężynką ukrytą w cylinderku, z masywnym kabłąkiem i szerokim grzebykiem, oraz podobne fibule bez grzebyka (Ryc. 8). Zapinki te, a szczególnie odmiana...

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

TOM LIV

Tom ten Redakcja dedykuje

Pani doc. dr hab. Teresie Węgrzynowicz

wieloletniej kierownicze Działu Epoki Brązu PMA

i redaktorce „Wiadomości Archeologicznych”

w pięćdziesięciolecie Jej pracy

w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie

Redaguje zespół: mgr Jacek Andrzejowski (sekretarz redakcji), dr Wojciech Brzeziński (redaktor naczelny), prof. dr. hab. Teresa Dąbrowska (zastępczyni redaktora naczelnego), mgr Radosław J. Prochowicz, mgr Andrzej Tomaszewski, doc. dr. hab. Teresa Węgrzynowicz (zastępczyni redaktora naczelnego)

Tłumaczenia: Anna Kinecka
Katarzyna Czarnecka, Jacek Andrzejowski

Rysunki: J. Andrzejowski, R. Dąbrowski, W. Gawrysiak-Leszczynska, M. Jonakowski, A. Kamińska, L. Kobylińska, G. Nowakowska, A. Potoczny, M. Różycka, K. Stanek, P. Szymański, W. Wróblewski

Fotografie: M. Andrzejowska, P. Mastalerz, A. Ring, B. Tropiło, Archiwum PMA

Redakcja techniczna: Jacek Andrzejowski

Skład i łamanie: Radosław J. Prochowicz, Jacek Andrzejowski

Rycina na okładce przedstawia kolię paciorków bursztynowych i szklanych z Lubieszewa, pow. Nowy Dwór Gdański

WARUNKI PRENUMERATY „WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNYCH”

Państwowe Muzeum Archeologiczne prosi o składanie przez odbiorców indywidualnych oraz instytucje zamówień na **stałą dostawę „Wiadomości Archeologicznych”**. Do przesyłki PMA dołączy fakturę z aktualną ceną detaliczną powiększoną o koszty przesyłki. Sprzedaż detaliczna publikacji Państwowego Muzeum Archeologicznego, w tym egzemplarzy archiwalnych, prowadzona jest w salach wystawowych muzeum, ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa, tel. (22) 831 15 37. Płatność gotówką; wystawiamy rachunki i faktury.

Adres redakcji:
Państwowe Muzeum Archeologiczne
ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa
tel.: +48 (22) 831 32 21–25; fax: +48 (22) 831 51 95; e-mail: pma@pma.it.pl

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE

ORGAN MUZEALNICTWA I KONSERWATORSTWA ARCHEOLOGICZNEGO

Tom (Vol.) LIV

SPIS TREŚCI

Contents

Rozprawy

- Wojciech Wróblewski, Chronologia względna wczesnośredniowiecznych grodzisk środkowego i dolnego biegu Liwca.
Próba analizy w świetle badań geologiczno-geomorfologicznych 3
Relative chronology of early medieval earthworks on the Middle and Lower Liwiec (eastern Poland).
Insights from the study of the region's geology and geomorphology

Konferencja

- Jacek Andrzejowski, Konferencja *Kultura wielbarska a wschodnia strefa kultury przeworskiej* 23
- Teresa Dąbrowska, Wschodnie tereny kultury przeworskiej w młodszym okresie przedrzymskim 25
Eastern territories of the Przeworsk Culture in the Late Pre-Roman Period
- Ewa Bokinić, Uwagi na temat powiązań kultury oksywiejskiej z kręgiem jastorfskim i Europą Północną w świetle materiałów z cmentarzyska w Podwiesku, stanowisko 2, pow. Chełmno, woj. kujawsko-pomorskie 37
Some remarks on the connections of the Oksywie Culture with the Jastorf and the Nordic Cultures in the light of materials from the cemetery at Podwiesk site 2, on the Lower Vistula
- Wojciech Mazurek, Materiały typu jastorfskiego ze stanowiska 5 w Wytocznie, gm. Urszulin, woj. lubelskie 49
Finds of the Jastorf type from Wytoczno site 5, in Eastern Poland
- Jacek Andrzejowski, Wschodnia strefa kultury przeworskiej – próba definicji 59
The Eastern Zone of the Przeworsk Culture – an attempt at definition
- Katarzyna Czarnecka, Cmentarzysko kultury przeworskiej w Oblinie, gm. Maciejowice, woj. mazowieckie 89
A cemetery of the Przeworsk Culture at Oblin, on the Middle Vistula
- Katarzyna Rusin, Cmentarzysko kultury przeworskiej w Niemirowie, gmina Mielnik, woj. podlaskie 101
A cemetery of the Przeworsk Culture at Niemirow, in Podlasie
- Andrzej Kokowski, Ramy chronologiczne osadnictwa kultury przeworskiej w południowo-wschodniej Polsce 109
Chronological frames of the Przeworsk Culture in the south east of Poland
- Wojciech Nowakowski, Żelazne zapinki kuszowate z podwiniętą nóżką w europejskim *Barbaricum* 129
Iron cross-bow tendril brooches in the European *Barbaricum*
- Ewa Bokinić, Wojciech Sosnowski, Wstępne wyniki badań cmentarzyska kultury wielbarskiej w Linowie, gm. Świecie n/Osą, woj. kujawsko-pomorskie, stanowisko 6 147
A cemetery of the Wielbark Culture at Linowo, gm. Świecie nad Osą, woj. kujawsko-pomorskie, site 6.
Preliminary report
- Dyskusja 153
- Odkrycia 157
- Kronika 197
- Wykaz skrótów 205

Niniejszy tom został opracowany i przygotowany do druku w czasie, gdy dyrektorem PMA i redaktorem naczelnym „Wiadomości Archeologicznych” był dr Jan Jaskanis.

dr Wojciech Brzeziński
dyrektor Państwowego Muzeum
Archeologicznego w Warszawie

OD REDAKCJI

Niemal wszystkie artykuły zamieszczone tomie LIV „Wiadomości Archeologicznych” napisane zostały przed wejściem w życie w Polsce reformy administracyjnej, tj. przed 1 stycznia 1999 roku. Redakcja wprowadziła w tych tekstach odpowiednie, w miarę możliwości dokładne zmiany, zatem wszystkie cytowane w tym tomie oznaczenia (gminy, powiaty i województwa) odnoszą się do obecnego podziału administracyjnego kraju.

Począwszy od tomu LIII Redakcja ujednoliciła zasady polskiej transliteracji tekstów pisanych cyrylicą, zgodnie z regułami stosowanymi w Bibliotece Narodowej (PN 83/N-01201 z dnia 1 lipca 1984 r.)

Redakcja „Wiadomości Archeologicznych” prosi Autorów o dostarczanie tekstów na dyskietkach lub dyskach CD w edytorach Microsoft Word lub Word Perfect w postaci niesformatowanej (z wyjątkiem znaków tabulacji, wyśrodkowania, kursywy i pogrubienia). Dyskietce powinien towarzyszyć jeden egzemplarz wydruku, sformatowanego w sposób odpowiadający znormalizowanej stronie maszynopisu. Ilustracje mogą być nadal przygotowywane metodami tradycyjnymi lub dostarczane na dyskietkach w postaci plików TIFF w rozdzielczości 600 pt/cal. Procedura ta ułatwi szybsze przygotowanie prac do druku w tradycyjnej dla „Wiadomości Archeologicznych” formie edytorskiej.

dr Wojciech Brzeziński
redaktor naczelny

KATARZYNA CZARNECKA

CMENTARZYSKO KULTURY PRZEWORSKIEJ W OBLINIE, GM. MACIEJOWICE,
WOJ. MAZOWIECKIE

A CEMETERY OF THE PRZEWORSK CULTURE AT OBLIN, ON THE MIDDLE VISTULA

Nekropola kultury przeworskiej na stan. 5 w Oblinie, gm. Maciejowice, woj. mazowieckie, położone jest na wyciągniętym po linii N-S niewielkim wyniesieniu przy krawędzi tarasu nadzalewowego prawego brzegu starego koryta Wisły, na regularnie użytkowanych polach uprawnych należących do kilku właścicieli¹.

Podczas 10 sezonów wykopaliskowych (1986–1995) kierowana przeze mnie ekspedycja Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie odkryła tu 308 grobów ciałopalnych – popielnicowych i jamowych. Najwcześniejsze obiekty datować można na fazę A₂, najpóźniejsze na schyłek fazy B₂ lub, być może, fazę B₂/C₁. Prawdopodobnie przebadano całość cmentarzyska, odkrywając wszystkie pochówki, gdyż tylko kilka grobów, położonych w wyższej części cmentarzyska pod cienką warstwą humusu, zostało zniszczonych podczas prac polowych, zachowały się jednak ich spągi. Wyniesienie, na którym położone jest cmentarzysko ograniczone jest od zachodu i wschodu przez wyraźne obniżenia terenu, widoczne w profilach – warstwa humusu sięga w nich do 1,5 m głębokości, poniżej niej zalegają ility rzeczne. Niewykluczone, że cmentarzysko otoczone było przez bagniste rozlewiska Wisły.

Obrządek pogrzebowy na tym cmentarzysku jest typowy dla kultury przeworskiej. W fazach A₂ i A₃ zarówno groby popielnicowe jak i bezpopielnicowe mają najczęściej formę dużej, prostokątnej jamy, osiągającej nawet 2 m długości i 1 m szerokości. Rzadsze są mniejsze jamy, o kształcie nieregularnym lub zbliżonym do

kolistego. Bardzo często na dnie jam grobowych znajduje się warstwa potłuczonych naczyń. Popielnica, zwykle przykryta misą lub dużym naczyniem, umieszczana była zazwyczaj w narożniku jamy. W grobie 36 gruszkowata popielnica schowana była całkowicie w przykrywającym ją naczyniu odwrotnie gruszkowatym, a w grobie 248 baniasta popielnica umieszczona była w podobnym, większym naczyniu. Dno popielnicy znajdowało się przeważnie poniżej spągu jamy, w czystym piasku. Jeżeli w grobie występowała broń, to umieszczano ją zwykle bezpośrednio pod popielnicą wbijając częściowo w skraj jamy, w czysty piasek. W jamie grobowej znajdowały się nieliczne drobne kości i resztki stosu. W fazie A₂ groby popielnicowe są prawie dwukrotnie liczniejsze niż bezpopielnicowe, zaś w fazie A₃ proporcje te są wyrównane.

W starszej fazie okresu wczesnorzymskiego, niezbyt licznie reprezentowanej na cmentarzysku w Oblinie, groby jamowe są wyraźnie liczniejsze od popielnicowych. W fazie następnej sytuacja się zmienia – groby popielnicowe stanowią wówczas zdecydowaną większość. W okresie wczesnorzymskim jamy grobowe są mniejsze niż w okresie przedrzymskim, o jasnym zabarwieniu wypełniska, niekiedy prawie nieczytelne. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród popielnic zdecydowanie przeważają naczynia brunatne, chropowate, zaś czarne, błyszczące są rzadsze. Tylko nieliczne czarne popielnice są zdobione, brak jednak trójjuchych popielnic z ornamentem strefowym, typowych dla cmentarzysk wschodniej strefy kultury przeworskiej². W kilku grobach

¹ Cmentarzysko zostało odkryte w 1985 r. przez dr Małgorzatę Mogielnicką-Urban i mgr. Marka Urbana podczas badań powierzchniowych prowadzonych przy okazji prac wykopaliskowych na cmentarzysku kultury łuzycyjskiej w pobliskich Maciejowicach, prowadzonych przez prof. dr. hab. Jana Dąbrowskiego i dr Małgorzatę Mogielnicką-Urban z ówczesnego IHKM PAN.

² Takie popielnice licznie występują np. na cmentarzyskach w Nadkolu (J. Andrzejowski 1998), Kamieńczyku (T. Dąbrowska 1997) czy Garwolinie (A. Niewęglowski 1991).

natrafiono na zwarte skupiska przepalonych kości, będące prawdopodobnie śladami popielnic organicznych.

Najwcześniejsze groby na cmentarzysku w Oblinie pochodzą z późnego stadium fazy A₂ (Ryc. 1–3). Są one wyposażone w zapinki odmiany D/E i H (groby 261, 273, 274) oraz krótkie egzemplarze zapinek odmiany B (groby 187 i 87 – ryc. 1c, e). Dość częste są zapinki młotkowate (groby 65, 203, 278, 293 i 297), będące niekiedy w użyciu przez dłuższy czas. W grobie 293 taka forma wystąpiła razem z zapinką odmiany M, a w grobie 297 nawet z zapinką odmiany N. Z grobu 128 pochodzi fibula typu Nauheim. Interesujący jest całkowity brak zapinek odmiany K, bardzo licznie reprezentowane są natomiast zapinki odmiany M (Ryc. 4c), zarówno formy o kabłąku zbliżonym do kolankowatego, jak i wygiętym (tzw. *geschweifte*). Inne części stroju to klamry pierścieniowe ze skrzydełkami (groby 292, 297 i 291 – ryc. 4d) oraz z guzkiem na wysuniętym trzpieniu (znalezisko luźne). Z grobu 101 pochodzi bardzo dobrze zachowana klamra zawiasowa zdobiona ornamentem tzw. wilczych zębów. Do ciekawszych znalezisk należą okucia rogów do picia (grób 291 – ryc. 4o,p).

Broń reprezentują miecze obosieczne, niekiedy zdobione na głowni ornamentem punktowym (groby 297 i 291 – ryc. 5a), z pochwami zdobionymi ażurową kratką (groby 282, 292, 297 i 291 – ryc. 5b) oraz miecze jednosieczne typu I (grób 298) i typu II (grób 53a i 65) wg Wołągiewiczów. Miecz z grobu 298 zaopatrzony był w pochwę zdobioną brązowymi aplikacjami i pięknie ornamentowanymi ryfkami. Groby z bronią przeważają w południowej części cmentarzyska; 4 groby wyposażone w pełne zestawy broni z mieczami usytuowane są na samym jego skraju. Może to sugerować istnienie podziału cmentarzyska na część męską i kobiecą, utrzymującego się przez cały okres przedrzymski.

Faza przejściowa A₃/B₁ reprezentowana jest przez zapinki odmiany O (groby 20 i 39), oraz importowane zapinki typu A.18 (grób 240) i A.241 (grób 10a; K. Czarnecka 1995). Z grobu 247 pochodzi niekompletnie zachowana zapinka zbliżona do typu A.19, być może także importowana.

Na fazę B₁ datowanych jest mniej grobów niż na fazy A₃ i B₂, co świadczyć może o krótszym czasie jej trwania. Dość licznie reprezentowane są zapinki typu A.68 i A.236, imacze profilowane (Ryc. 7k) i umba typu J6 (Ryc. 7d) oraz miecze jednosieczne o wąskiej głowni. W fazie B₂ częste są zapinki trąbkowate zdobione srebrną inkrustacją, zbliżone do typu A.78 (Ryc. 9d), oraz masywne zapinki żelazne z tulejką na sprężynkę i z grzebykiem na kabłąku. Mniej liczne są zapinki oczkowate serii pruskiej. Pewną ciekawostką jest zapinka znaleziona w grobie 67, formalnie zbliżona do esowatych fibul, ale z konstrukcją zapięcia bez sprężynki – szpila jest umocowana na osi, na której końcu nałożono cylinderki (Ryc. 8a). Jest to chyba niezbyt udana próba naśladowania konstrukcji zawiaskowej.

Wśród broni najliczniejsze są groty, umba typu J7a (Ryc. 8f) i imacze z prostokątnymi bądź trapezowatymi

plytkami do nitów. Uwagę zwracają trzy bardzo specyficzne, krótkie groty z zadziarami zaopatrzone dodatkowo w „zadzior” na krawędzi tulejki³ (K. Czarnecka 1992b, tabl. IIIc). Dość często występują również miecze, zarówno jedno- jak i obosieczne. Liczne ostrogi kabłąkowe pochodzą prawie wyłącznie z tej fazy. Mała ostroga krzesłowata zdobiona srebrną inkrustacją została znaleziona luźno. Wśród wielu narzędzi pracy i przedmiotów codziennego użytku na uwagę zasługuje małe wiertło żelazne znalezione razem z zestawem punc w grobie 107 (K. Czarnecka 1996, ryc. 1a).

Najpóźniejsze zabytki pochodzą ze schyłku fazy B₂. Należą do nich zapinki trójgrzebykowe I. serii V grupy Almgrena (grób 124) oraz późne formy fibul silnie profilowanych (por. T. Dąbrowska 1995): odmiany 5. zapinek trąbkowatych (groby 219 i 227) i odmiany mazowieckiej zapinek pochodnych od silnie profilowanych (grób 103).

W Oblinie znaleziono też wiele bardzo interesujących importów. Są to m. in. 2 szklane puchary typu E 185 (K. Czarnecka 1992a), 3 miecze, w tym jeden z przedstawieniem Marsa (K. Czarnecka 1992b) i brązowa moneta Hadriana (K. Czarnecka 1987). Wśród importowanych zapinek uwagę zwraca brązowa galijska fibula typu A.241 (K. Czarnecka 1995, ryc. 1b) oraz zapinka zdobiona emalią, typu I 32 wg Exnera (K. Exner 1940; K. Czarnecka 1999).

Cmentarzysko w Oblinie należy do bogatszych nekropoli kultury przeworskiej. Licznie zwłaszcza reprezentowana jest tu broń⁴. Mniej jest ozdób – prawie brak bransolet i wisiorków, a ślady stopionego szkła stanowiące pozostałość paciorków są nieliczne.

Zestaw zabytków z Oblina – zwłaszcza z wczesnego okresu rzymskiego – odbiega od typowych wschodnio-przeworskich stanowisk typu Kamieńczyka czy Nadkolla. Zdaje się wskazywać na bliższe związki z obszarami leżącymi po drugiej stronie Wisły – Kielecczyną i Radomskiem⁵. Biorąc pod uwagę negatywne wyniki badań powierzchniowych w okolicach Oblina, oraz fakt, że cmentarzyska przeworskie na ogół były lokowane „za wodą” w stosunku do osady (choć zazwyczaj był to niewielki ciek wodny), można postawić hipotezę, że osada zamieszkała przez użytkowników cmentarzyska w Oblinie mogła się znajdować po drugiej stronie Wisły. Być może duża liczba importów i względne bogactwo cmentarzyska wiążą się z położeniem przy szlaku handlowym np. kontrolowaniem przeprawy przez Wisłę.

Dr Katarzyna Czarnecka
Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie
ul. Długa 52
00-241 Warszawa

³ Forma tych przedmiotów wskazuje, że mogły być one grotami harpunów.

⁴ Szczególnie liczne są miecze. Spośród 16 egzemplarzy 8 pochodzi z okresu przedrzymskiego, 3 z fazy B₁ i 5 z fazy B₂.

⁵ Por. J. Andrzejowski, Wschodnia strefa kultury przeworskiej – próba definicji (w tym tomie „Wiadomości Archeologicznych”, s. 39–68).

BIBLIOGRAFIA

- A n d r z e j o w s k i, J.
 1998 Nadkole 2. A Cemetery of the Przeworsk Culture in Eastern Poland, *Monumenta Archaeologica Barbarica V*, Kraków.
- C z a r n e c k a, K.
 1987 Oblin, gm. Maciejowice, woj. siedleckie, „Wiadomości Numizmatyczne” XXXI, s. 102.
 1992a Zwei Glasbecher aus dem Gräberfeld in Oblin, Woiw. Siedlce. Bemerkungenn zur Chronologie, [w:] *Probleme der relativen und absoluten Chronologie ab Latènezeit bis zum Frühmittelalter*, Kraków, s. 121–128.
 1992b Two newly-found Roman swords from the Przeworsk culture cemetery in Oblin, Siedlce District, Poland, „*Journal of Roman Military Equipment Studies*” 3, s. 41–55.
 1995 Zapinki typu A 241 z Barbaricum, [w:] *Nvnc de Svebis dicendum est...* *Studia archaeologica et historica Georgio Kolendo ab amicis et discipulis dicata* (red. A. Bursche, M. Mielczarek, W. Nowakowski), Warszawa, s. 93–98.
 1996 Spiralny świder z cmentarzyska kultury przeworskiej w Oblinie, gm. Maciejowice, woj. siedleckie, [w:] *CONCORDIA. Studia ofiarowane Jerzemu Okuliczowi-Kozarynowi w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin* (red. W. Nowakowski), Warszawa, s. 41–43.
- 1999 Zapinka brązowa zdobiona emalią z cmentarzyska kultury przeworskiej w Oblinie, woj. siedleckie, [w] *Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum – Polen, Supplement – tom 1: J. Kolendo* (red.), *Nowe znaleziska importów rzymskich z ziem Polski I*, Warszawa, s. 83–86.
- D ą b r o w s k a, T.
 1995 Późne odmiany fibul silnie profilowanych w Polsce, *WA XLIII/1*, 1993–1994, s. 3–34.
 1997 Kamieńczyk. Ein Gräberfeld der Przeworsk-Kultur in Ostmasowien, *Monumenta Archaeologica Barbarica III*, Kraków.
- E x n e r, K.
 1940 Die provinzialrömischen Emailfibeln der Rheinlande, *BerRGK 29*, s. 31–121.
- N i e w ę ł o w s k i, A.
 1991 Cmentarzysko kultury przeworskiej w Garwolinie, woj. siedleckie, Warszawa.

A CEMETERY OF THE PRZEWORSK CULTURE AT OBLIN, ON THE MIDDLE VISTULA SUMMARY

A cemetery of the Przeworsk Culture at Oblin, site 5, gm. Maciejowice, woj. mazowieckie is located on a small elevation extended on N-S line, by the edge of the flood terrace of the old Vistula riverbed. It is possible that, in the time of use, bogs or floodwaters surrounded the cemetery. The cemetery is completely explored; 308 cremation graves, both pit and urn graves were found there.

The earliest graves furnished with brooches type H, short brooches type B and type J can be dated to the phase A₂ (Fig. 1–3). Very interesting is lack of the type K brooches, quite common in the other Przeworsk culture cemeteries of that time. Graves from the phase A₃ produced vast amount of brooches type M (Fig. 4c). More significant finds from the Pre-Roman Period are swords, in a few cases found with ornamented scabbards (Fig. 5).

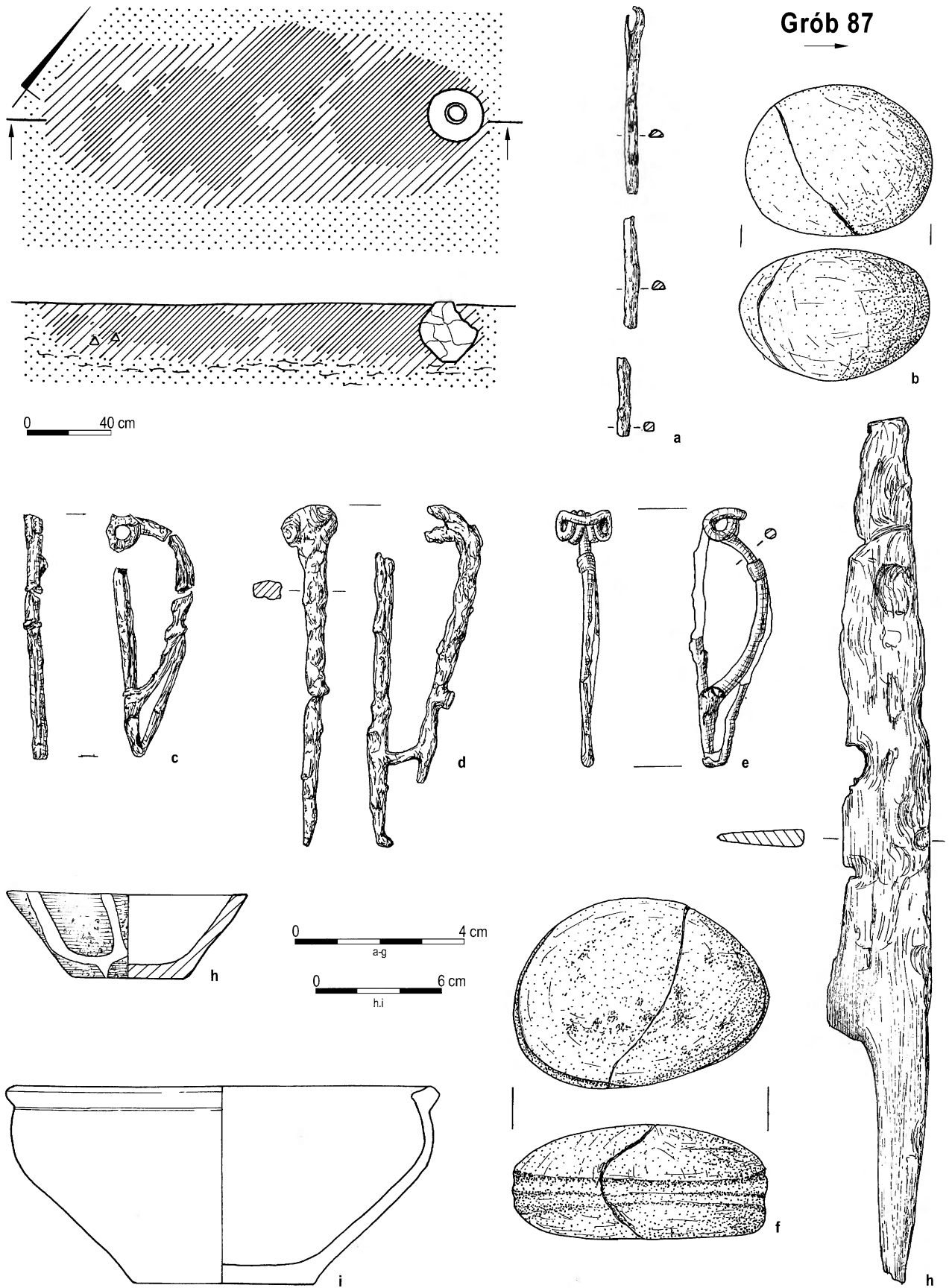
Brooches type A.68 and A.236, shield grips with profiled rivet plates and shield bosses type J.6 (Fig. 7) and one-edged swords with narrow blade represent phase B₁. Graves dated to that phase are not numerous, what suggests that on the cemetery in Oblin phase B₁ lasted for relatively short time. Quite common for next phase B₂, are iron trumpet-brooches with silver inlaid decoration (Fig. 9), and massive iron brooches of Almgren group V, with a crest. Very odd form presents an S-form brooch with an imitation of a hinged construction (Fig. 8a). Very significant for this cemetery is almost complete lack of bracelets and pendants; beads or melted glass clumps are also

very rare. Weapon finds are, on the contrary, quite numerous. Most interesting among them is an imported Roman sword ornamented with inlaid figure of Mars, and 3 unique barbed spearheads with extra barb on the edge of the socket. The latest finds – brooches of Almgren's series I, group V, variant 5 of trumpet brooches and Mazovian variant of Almgren's group IV are connected with the very end of the phase B₂ or perhaps phase B₂/C₁.

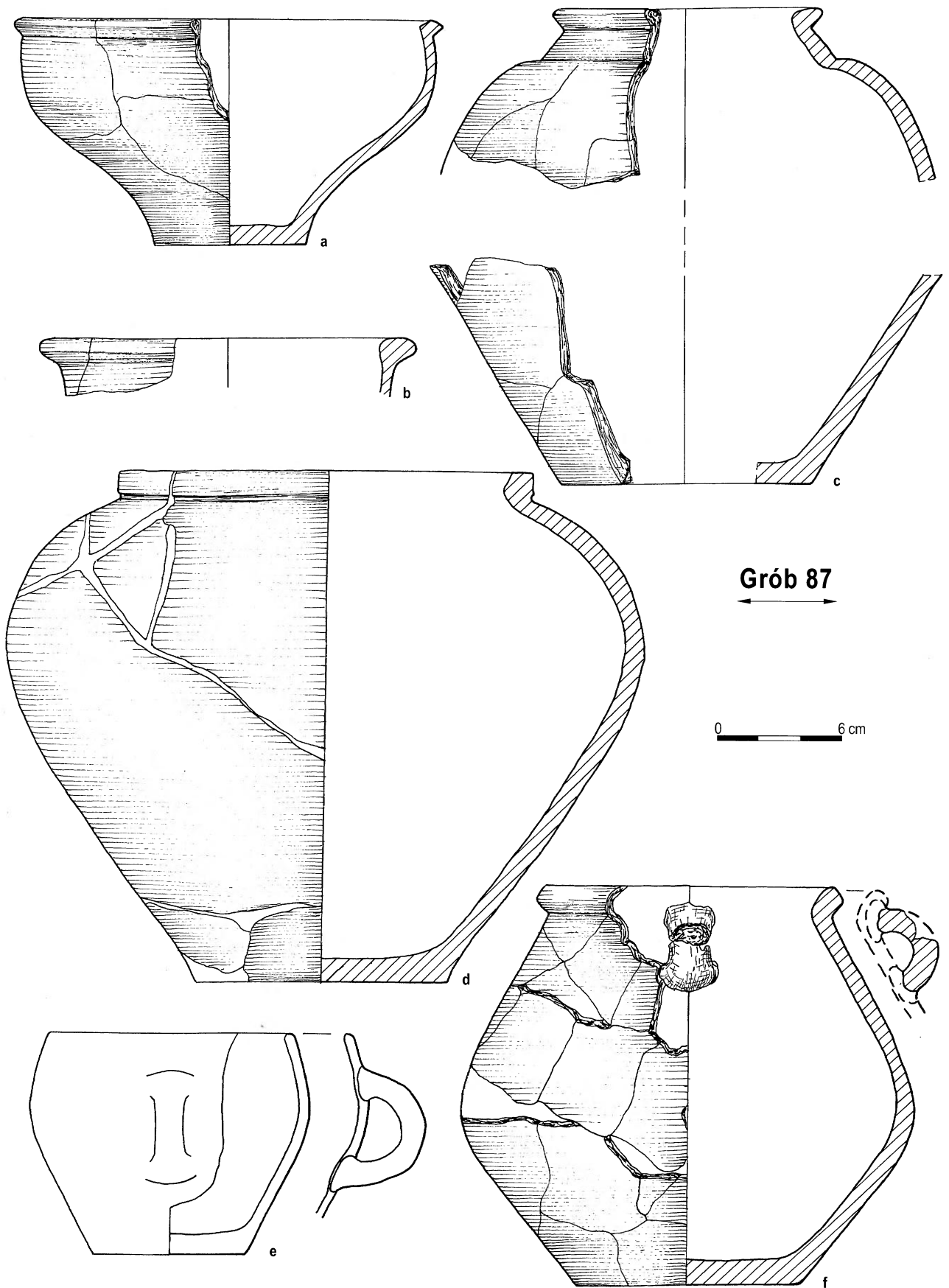
Big, rectangular pits, even 2 m long, with very dark grave fill were a typical grave form in the phases A₂ and A₃. At the bottom often lays a layer of broken fragments of pottery. An urn, often covered with a bowl, or other big vessel, was usually placed in the corner. Pit graves were much more frequent than urn graves in phase B₁, however, urn graves dominated in the phase B₂. Grave pits are smaller, with brown, or light brown grave fill, sometimes even difficult to distinguish. Brown, coarse urns are much more frequent than black, polished 3-handle urns typical for the eastern zone of the Przeworsk Culture.

Finds from Oblin, especially, from the early Roman Period differ from typical cemeteries of the eastern zone of the Przeworsk Culture such as Kamieńczyk or Nadkole and are closer to the finds known from the region on the other side of the Vistula river. It seems possible that the settlement of the people using the cemetery at Oblin could be placed on the western bank of the Vistula river.

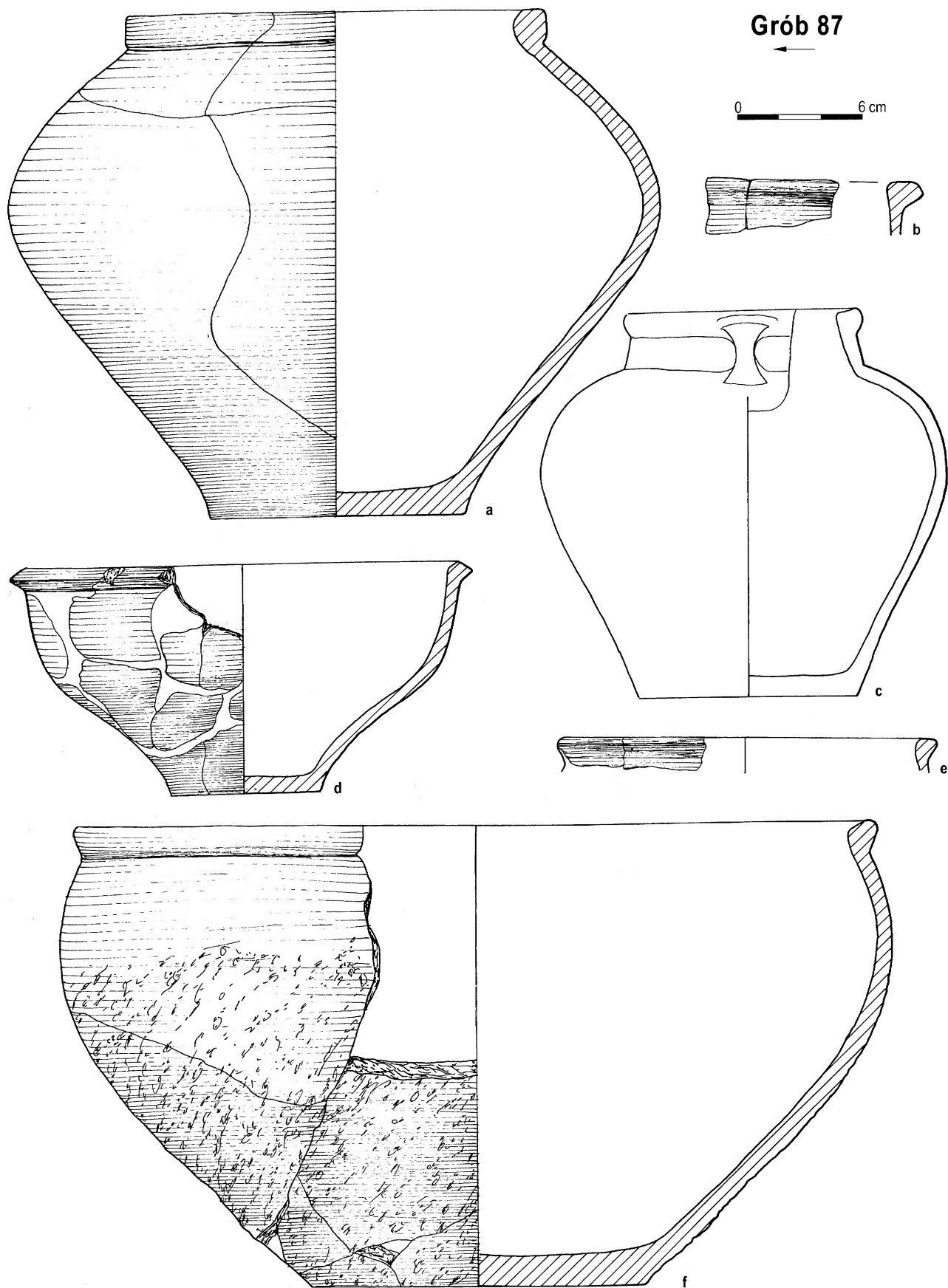
tlum. K. Czarnecka

Ryc. 1. Oblin, woj. mazowieckie, grób 87. Żelazo (a, c-e, g), kamień (a, f), glina (h, i)

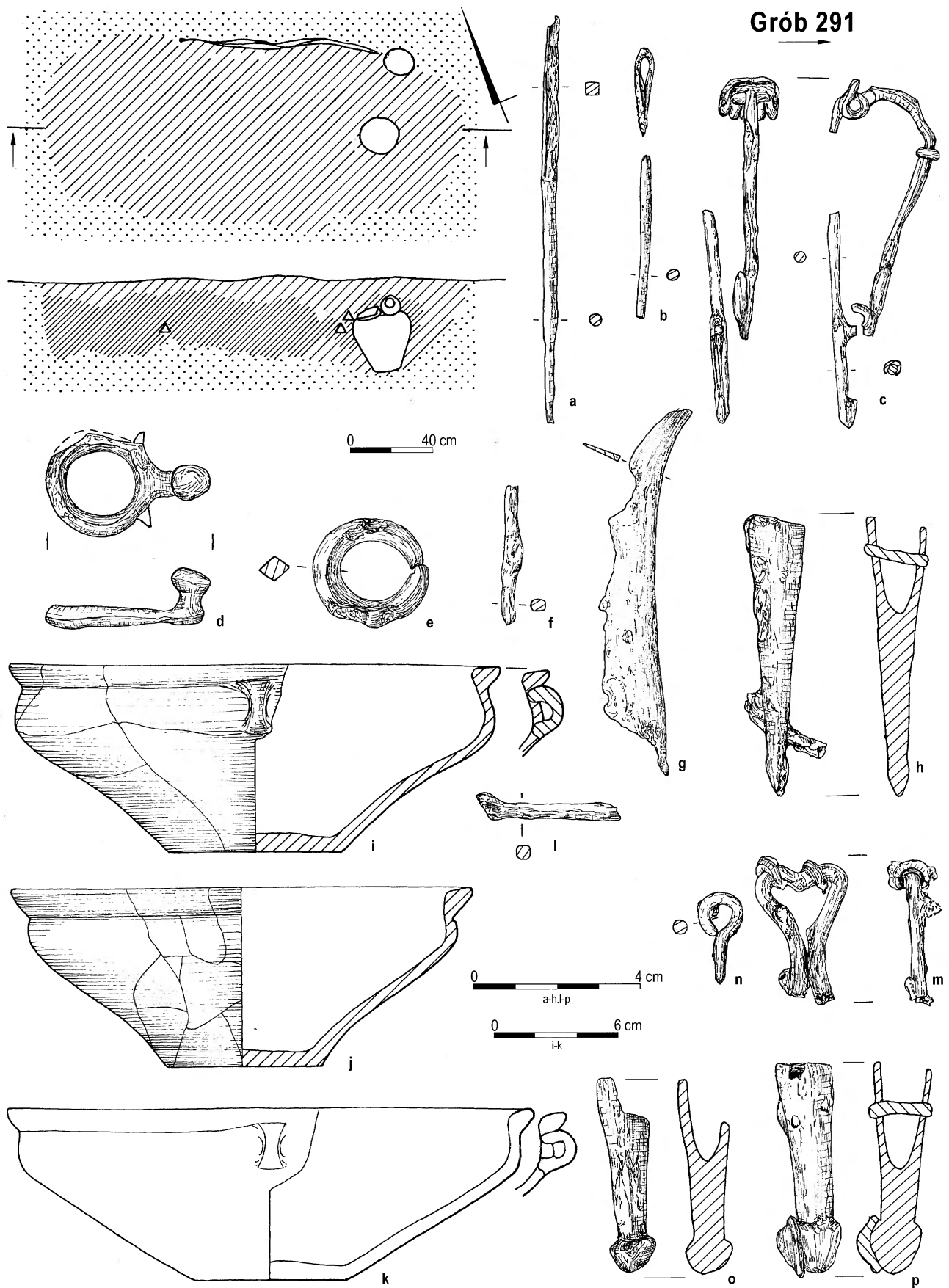

Ryc. 2. Oblin, woj. mazowieckie, grób 87. Glina (a-f)

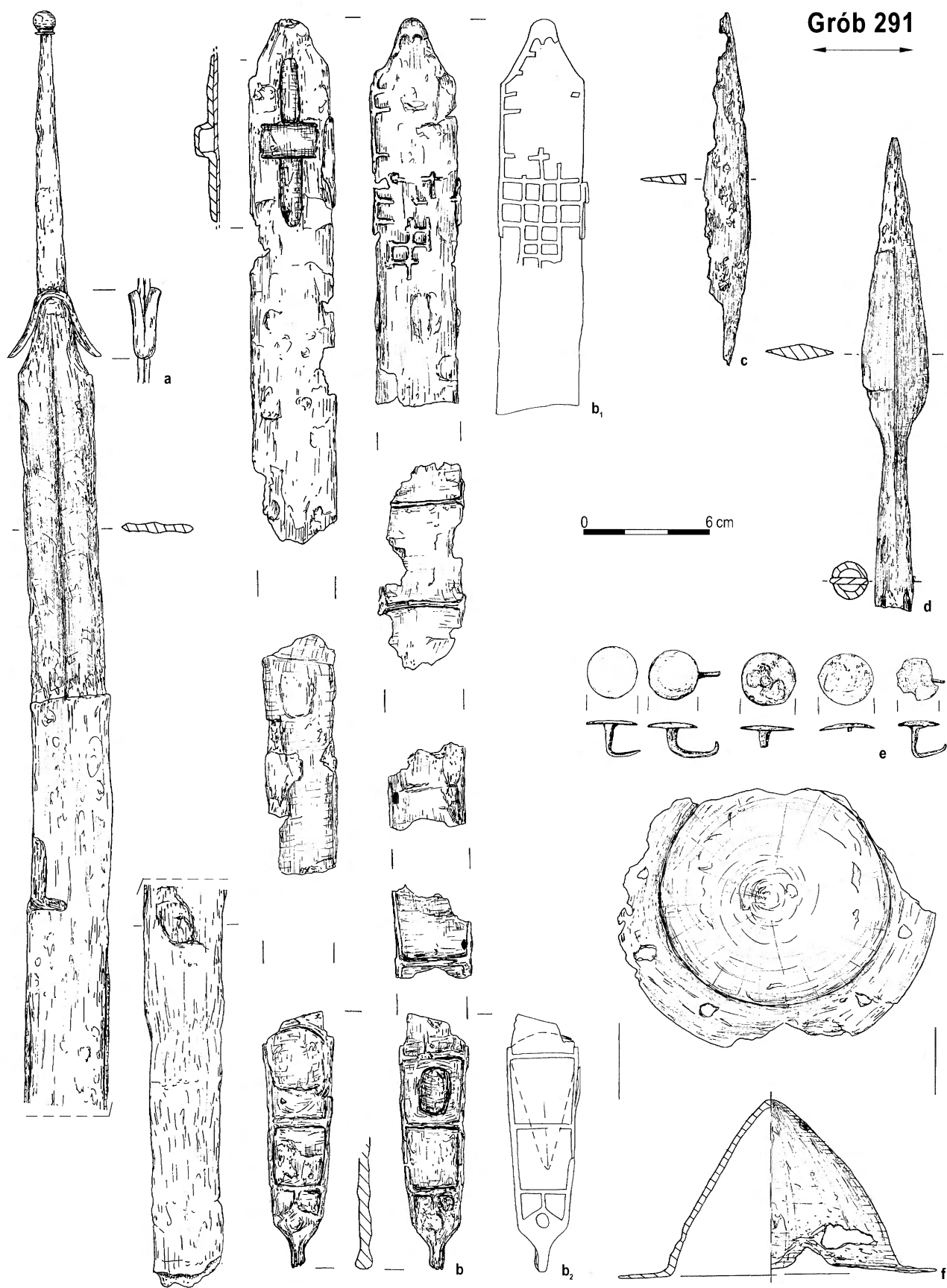
Ryc. 3. O b l i n, woj. mazowieckie, grób 87. Glina (a-f)

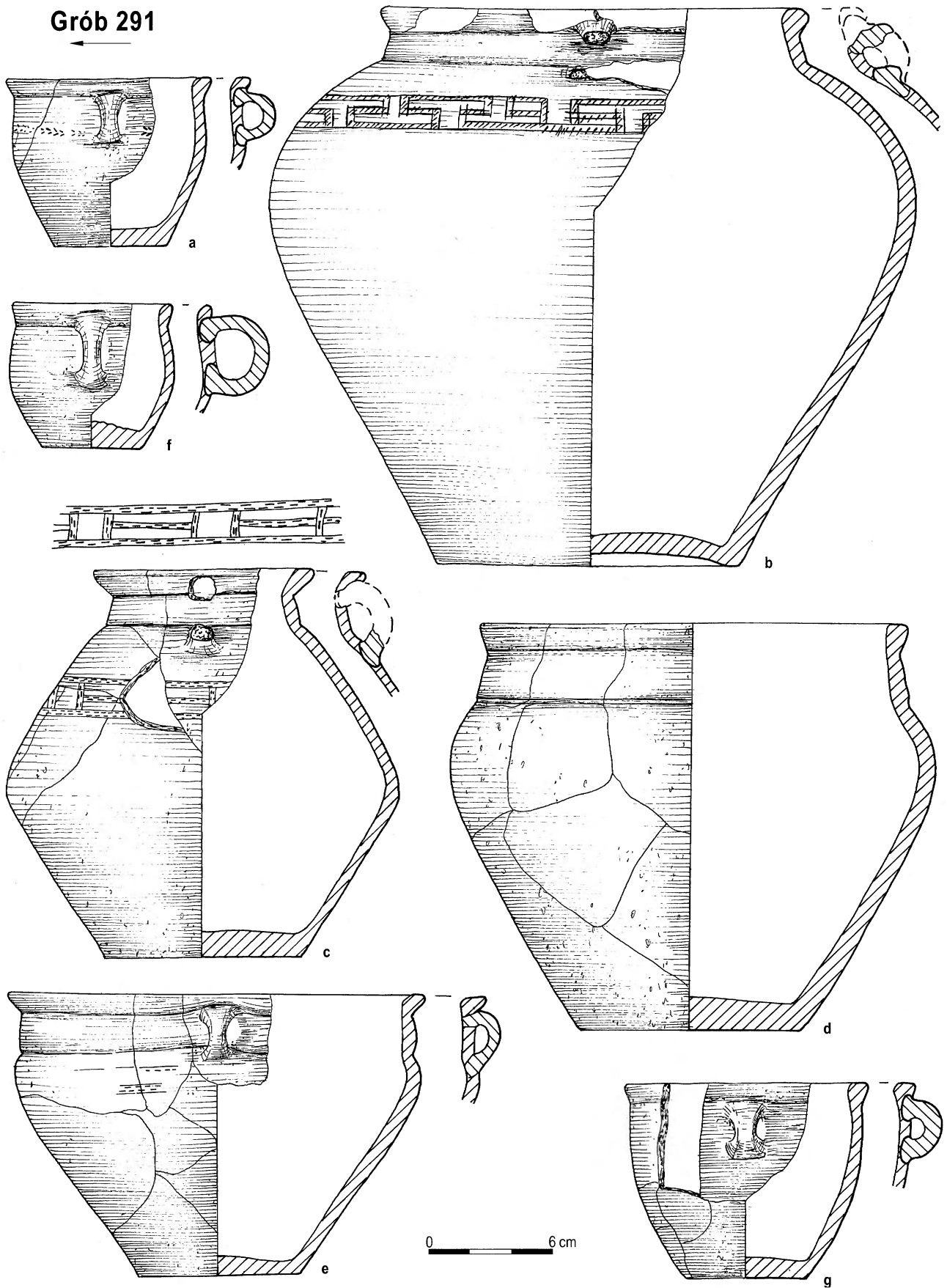
Ryc. 4. O b l i n, woj. mazowieckie, grób 291. Żelazo (a-h, l-p), glina (i-k)

Grób 291

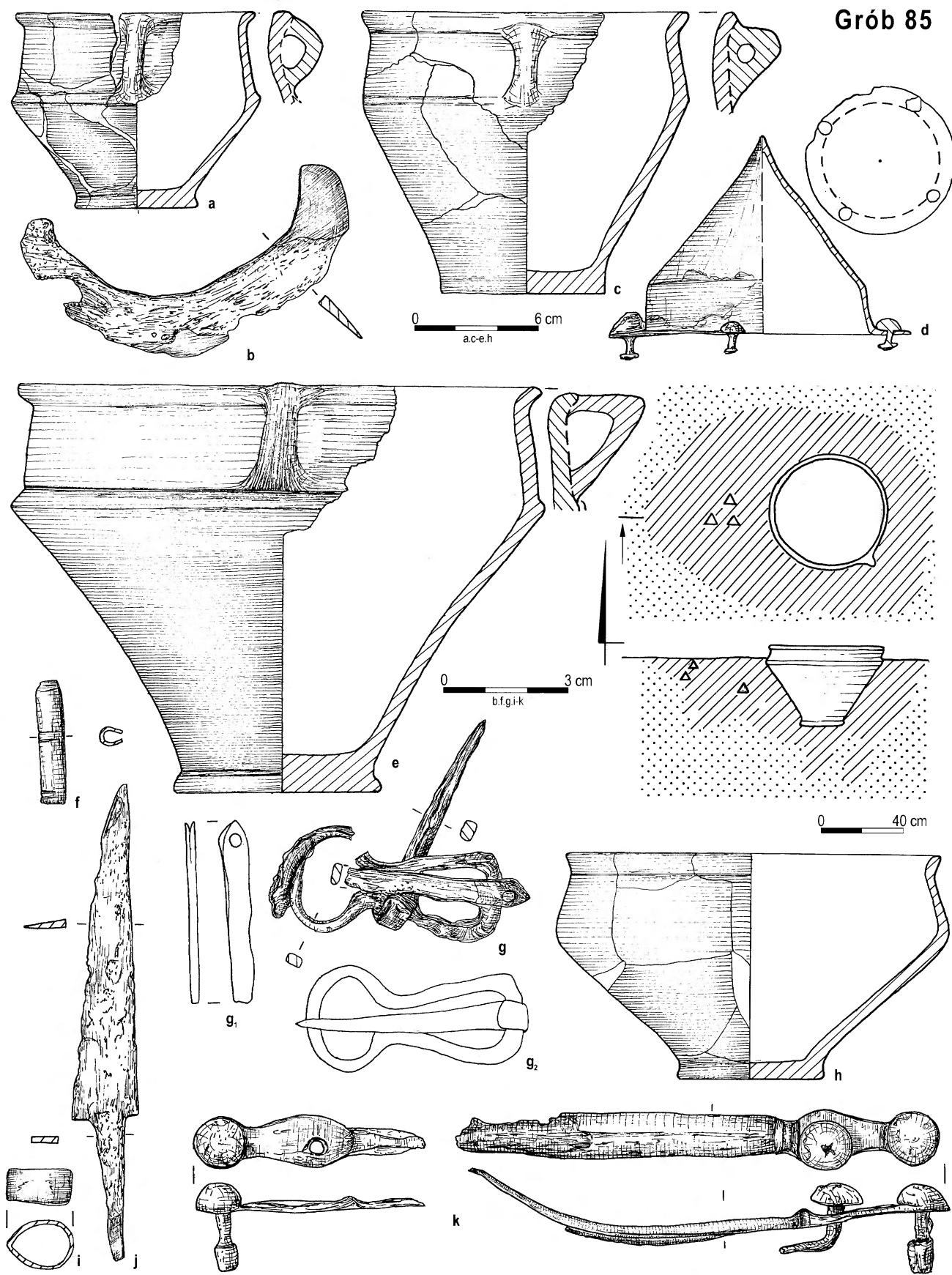
Ryc. 5. O bli n, woj. mazowieckie, grób 291. Żelazo (a-f)

Grób 291

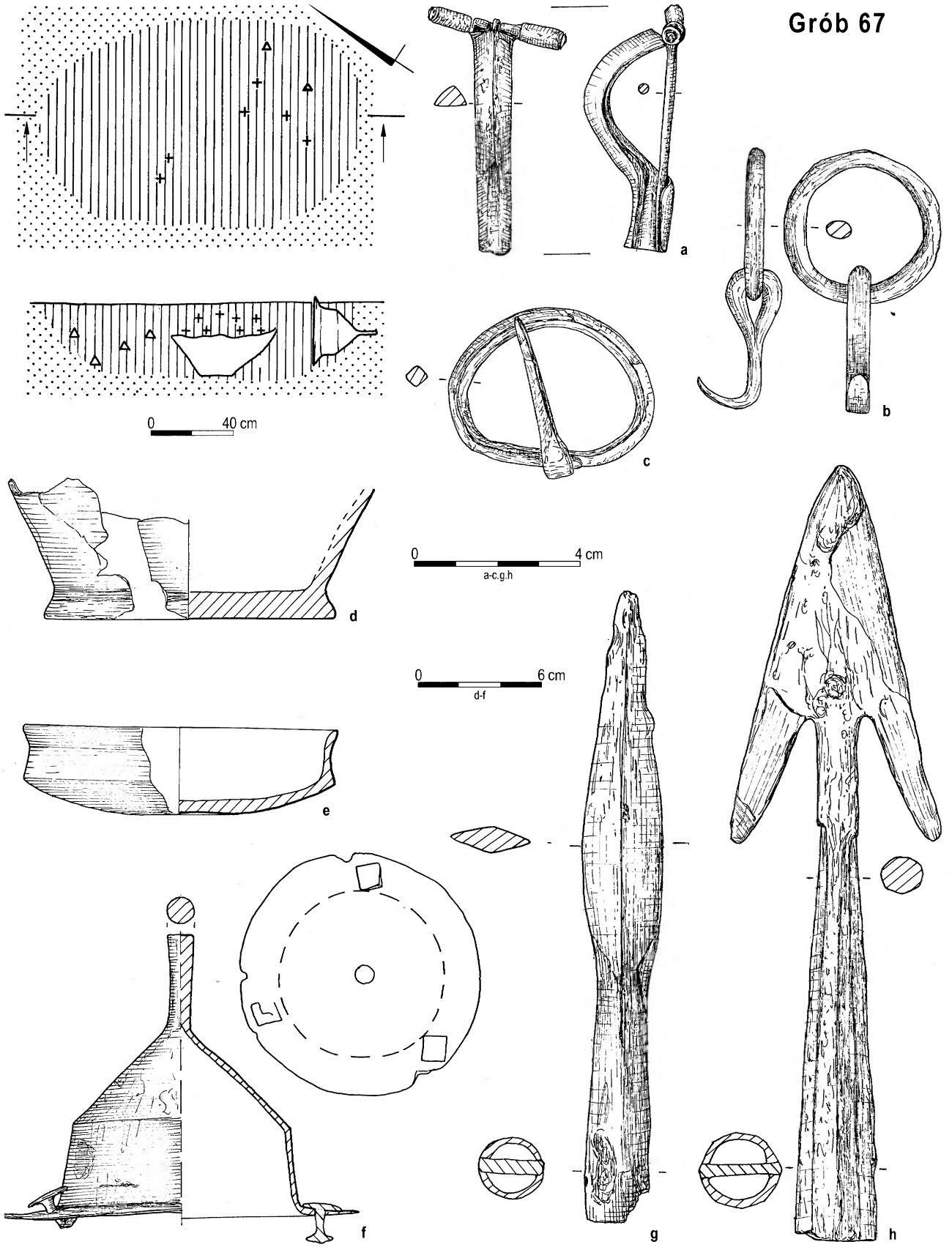
Ryc. 6. Oblin, woj. mazowieckie, grób 291. Gлина (a-g)

Grób 85

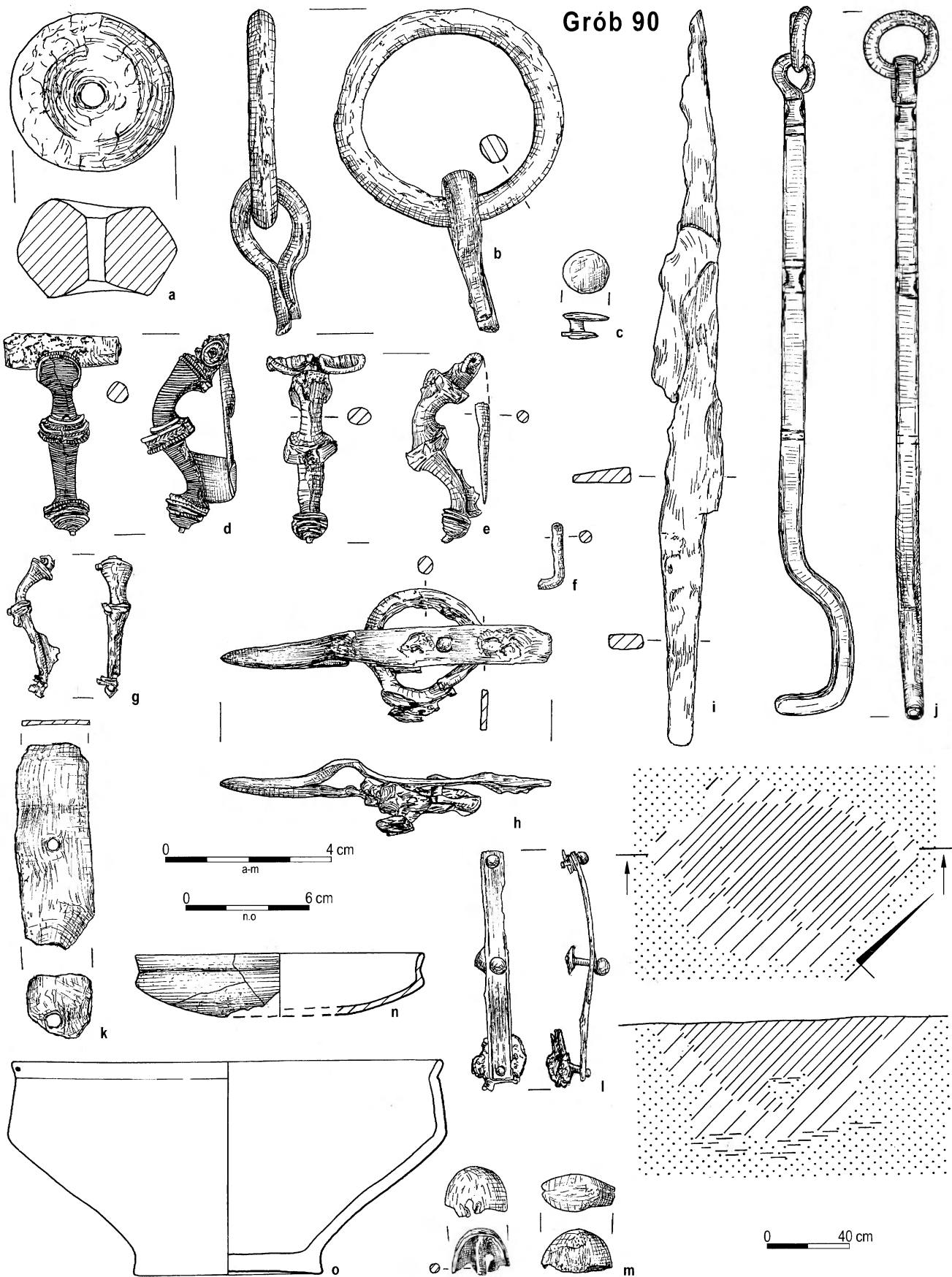

Ryc. 7. O b l i n, woj. mazowieckie, grób 85. Żelazo (b, d, f, g, i, k), glina (a, c, e, h)

Grób 67

Ryc. 8. O bliń, woj. mazowieckie, grób 67. Żelazo (a-c, f-h), glina (d, e)

Ryc. 9. Obłin, woj. mazowieckie, grób 90. Żelazo (b-c, e, h-j), żelazo i srebro (d), brąz (f, g, k, m, l), glina (a, n, o)

WYKAZ SKRÓTÓW TYTUŁÓW CZASOPISM I WYDAWNICTW WIELOTOMOWYCH

- AAC – „Acta Archaeologica Carpathica”, Kraków
 AAHung. – „Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae”, Budapest
 AFB – „Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege”, Berlin (Stuttgart)
 APolski – „Archeologia Polski”, Warszawa
 AR – „Archeologické rozhledy”, Praha
 B.A.R. Int. Series – British Archaeological Reports, International Series, Oxford
 BerRGK – „Bericht der Römisch-Germanischen Kommission”, Frankfurt a.M.-Berlin
 BJahr. – „Bonner Jahrbücher”, Köln/Bonn
 BMJ – „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern”, Lübstorf (wcześnie: „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg. Jahrbuch ...”, Schwerin/Rostock/Berlin)
 FAP – „Fontes Archaeologici Posnanienses” (wcześnie: „Fontes Praehistorici”), Poznań
 Inf.Arch. – „Informator Archeologiczny. Badania rok ...”, Warszawa
 InvArch. – „Inventaria Archaeologica, Pologne”, Warszawa-Łódź
 JmV – „Jahresschrift für mitteleuropäische Vorgeschichte”, Halle/Saale
 JRGZM – „Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz”, Mainz
 KHKM – „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa
 KSIA – Kratkie soobščeniya Instituta archeologii Akademii nauk SSSR (Kratkie soobščeniya Instituta archeologii Akademii nauk CCCP), Moskva
 MIA – Materialy i issledovaniya po archeologii SSSR (Materialy i issledovaniya po archeologii CCCP), Moskva
 MatArch. – „Materiały Archeologiczne”, Kraków
 MS – „Materiały Starożytne”, Warszawa
 MSiW – „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, Warszawa
 MSROA – „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, Rzeszów-Krosno-Sandomierz-Tarnów (-Przemyśl/Tarnobrzeg)
 MZP – „Materiały Zachodniopomorskie”, Szczecin
 PA – „Památky archeologické” (wcześnie: „Památky archeologické a místopisné”), Praha
 PArch. – „Przegląd Archeologiczny”, Poznań
 PMMAE – „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna”, Łódź
 PomAnt – „Pomorania Antiqua”, Gdańsk
 Prahistoria ziem polskich – Prahistoria ziem polskich, tom I: Paleolit i mezolit (red. W. Chmielewski, W. Hensel), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975; tom II: Neolit (red. W. Hensel, T. Wiślański), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom IV: Od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego (red. J. Dąbrowski, Z. Rajewski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom V: Późny okres lateński i okres rzymski (red. J. Wielowiejski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1981
 Prussia – „Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia” (później: „Prussia. Zeitschrift für Heimatkunde”), Königsberg i.Pr.
 PSAS – „Proceedings of the Society of Antiquaries of Scotland”, Salisbury
 PZ – „Praehistorische Zeitschrift”, Berlin-New York
 RArch. – „Recherches Archéologiques”, Kraków
 RB – „Rocznik Białostocki”, Białystok
 RO – „Rocznik Olsztyński”, Olsztyn
 SJahr. – „Saalburg Jahrbuch”, Berlin-New York
 SIA – „Slovenská archeológia”, Bratislava
 SovArch – „Sovetskaja Archeologia” (Советская археология), Moskva
 SprArch. – „Sprawozdania Archeologiczne”, Kraków
 SprPMA – „Sprawozdania P.M.A.”, Warszawa
 WA – „Wiadomości Archeologiczne”, Warszawa
 ZNUJ – „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Kraków
 ZOW – „Z otchłani wieków”, Warszawa

Państwowe Muzeum Archeologiczne. Warszawa 2001. Wydanie I. Nakład 600 egz.
Druk i oprawa: DRUKARNIA Janusz Bieszczad, ul. Moszczenicka 2, 03-660 Warszawa